

PG VIII TK 68/14

P 37/14

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCLARIA	
wpl. dnia	15. 04. 2015
L.dz.	L. zał. ....

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z pytaniem prawnym Sądu Okręgowego w Krakowie Wydział IV Karny Odwoławczy, „czy art. 89 § 1 k.k. jest zgodny z art. 2; art. 45 ust. 1, art. 175 i art. 178 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”

- na podstawie art. 27 pkt 5 w związku z art. 33 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 roku o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) -

przedstawiam następujące stanowisko:

- 1) przepis art. 89 § 1 k.k., w brzmieniu obowiązującym od 8 czerwca 2010 roku, w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości warunkowego zawieszenia wykonania - w wyroku łącznym - kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat w sytuacji, gdy w jednym z wyroków podlegających łączeniu została orzeczona kara pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 2 lata, którą warunkowo zawieszono na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., jest niezgodny z art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz jest zgodny z art. 178 ust. 1 Konstytucji RP;

2) na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 roku o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) postępowanie w pozostałym zakresie podlega umorzeniu z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział IV Karny (dalej również: Sąd pytający lub Sąd Okręgowy), postanowieniem z dnia 6 maja 2014 roku, sygn. akt , wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym w przedmiocie zgodności art. 89 § 1 k.k. z art. 2, art. 45 ust. 1, art. 175 i art. 178 ustawy zasadniczej.

Realizując zarządzenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, Sąd pytający, postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2014 roku, uzupełnił pytanie prawne, powołując dowody na jego poparcie oraz wskazując, w jakim zakresie odpowiedź na nie może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Powyższe pytanie prawne zostało sformułowane na tle następującego stanu faktycznego i prawnego.

G S. skierował do Sądu Rejonowego w K wnioski o wydanie wyroku łącznego, albowiem był uprzednio skazany dwoma wyrokami.

Pierwszy z nich został wydany w dniu maja 2012 roku przez Sąd Rejonowy w K . G S. wymierzono nim karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Orzeczenie to uprawomocniło się w dniu maja 2012 roku.

Drugim wyrokiem, który zapadł później, bo w dniu   sierpnia 2012 roku, Sąd Rejonowy   w   skazał G   S. na karę   pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono - na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. - na okres   próby, i karę grzywny w wymiarze   stawek dziennych po   zł oraz orzekł środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody w kwocie   zł. Wyrok ten zapadł na posiedzeniu, albowiem prokurator dołączył do aktu oskarżenia przeciwko G   S. wniosek o skazanie go bez przeprowadzenia rozprawy i wymierzenie mu uzgodnionych z nim kar. Orzeczeniem tym G   S. został skazany za przestępstwo przeciwko mieniu, które zostało popełnione w warunkach recydywy pojedynczej, a więc przy zastosowaniu art. 64 § 1 k.k.

Wyrokiem łącznym z dnia   kwietnia 2013 roku Sąd Rejonowy   w K   wymierzył G   S., zamiast jednostkowych kar pozbawienia wolności, karę łączną   pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Przedmiotowe orzeczenie zostało zaskarżone przez obrońcę G   S., który rzucił rażąco niewspółmierność kary łącznej w wymiarze   miesięcy, która miała wynikać z zastosowania zasady asperacji i pominięcia okoliczności uzasadniających zastosowanie absorpcji. Rozpoznając ten środek odwoławczy, Sąd Okręgowy powziął wątpliwości co do zgodności art. 89 § 1 k.k z Konstytucją.

Sąd pytający wskazał, że G   S., mając na uwadze możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary, zdecydował się podjąć współpracę z organami ścigania i złożył wyjaśnienia, w których ujawnił znane mu fakty. Konsekwencją postawy skazanego było wystąpienie przez prokuratora z wnioskiem o skazanie G   S. bez przeprowadzenia rozprawy głównej i wymierzenie mu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Jak już wyżej odnotowano, wniosek prokuratora został uwzględniony, a G   S. została wymierzona m. in. kara

pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres próby wynoszący

---

Sąd Okręgowy słusznie zauważył, że Sąd Rejonowy w K , orzekając w przedmiocie wyroku łącznego, nie mógł wymierzyć G S. kary łącznej pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Sąd pytający wskazał, że „[s]tosowanie maksymalnej granicy z art. 69 § 1 k.k. [wymiaru kary pozbawienia wolności, której wykonanie może zostać warunkowo zawieszona przy orzekaniu w przedmiocie wyroku łącznego – przyp. wł.] nie uwzględnia koncesji co do następstw prawnokarnych, jakie uzyskał sprawca np. na podstawie art. 60 § 5 k.k., czy – jak w przedmiotowej sprawie, przy okazji skazania z uwzględnieniem art. 343 k.p.k.”.

Ponadto Sąd Okręgowy podniósł, iż aktualne brzmienie art. 89 § 1 k.k. „uniemożliwia wykonywanie władzy sądowniczej zgodnie z zasadą sprawiedliwości, u podstaw której leży rozstrzygnięcie o wolnościach, prawach i obowiązkach jednostki. [...]

Pozostaje jednakże problem, gdy przepisy ustawy uniemożliwiają wykonanie władzy sądowniczej z powodu ich wewnętrznej sprzeczności. Z jednej bowiem strony art. 60 § 4 i § 5 k.k. umożliwia sądowi warunkowe zawieszenie wykonania kary powyżej progu określonego przez art. 69 § 1 k.k., z drugiej zaś określa próg umożliwiający warunkowe zawieszenie wykonywania kary przy jej wymiarze nie przekraczającym dwa lata art. 89 § 1 k.k.” i dalej, iż „instytucja wyroku łącznego z art. 89 § 1 k.k. uniemożliwia dotrzymania przez państwo umów ze skruszonymi przestępcami [...].

Przy tak skonstruowanych przepisach tę władzę sądowniczą dotyka ambiwalencja ustawodawcy, który jedną ręką daje, a drugą zabiera co wcześniej obiecał za lojalność”.

W tym miejscu wypada wskazać, że nie można mówić, by G S. zdecydował się na współpracę z organami ścigania w sprawie Sądu Rejonowego dla w , sygn. . G S. w tym postępowaniu przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i opisał jego przebieg. W swoich wyjaśnieniach nie podał natomiast danych umożliwiających ustalenie współsprawców przestępstwa. G S. złożył jedynie wniosek o skazanie go bez przeprowadzenia rozprawy głównej, o którym mowa w art. 335 k.p.k., który został uwzględniony. W związku z treścią wyjaśnień G S. nie zastosowano wobec niego nadzwyczajnego złagodzenia kary na podstawie art. 60 § 3 k.k., który ma następującą treść: „Sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może warunkowo zawiesić jej wykonanie w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.”. Jeżeli G S. podjąłby rzeczywistą współpracę z organami ścigania i ujawnił, z kim dopuścił się przestępstwa, to zasłaby konieczność obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary. W takiej sytuacji, stosownie do art. 60 § 6 pkt 3 k.k., sąd, skazując G S. za przypisane mu przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. i art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., mógłby wymierzyć mu karę grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności w wysokości do 11 miesięcy. Należy bowiem zauważyć, iż występki z art. 279 § 1 k.k. jest zagrożony karą pozbawienia wolności, której dolna granica wynosi 1 rok. Zgodnie zaś z art. 60 § 6 pkt 3 k.k., „[n]adzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia albo kary łagodniejszego rodzaju według następujących zasad:

[...]

3) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nie niższa od roku, sąd wymierza grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności”.

W przypadku wymierzenia G S. kary pozbawienia wolności z nadzwyczajnym złagodzeniem, jej wykonanie mogłoby zostać warunkowo zawieszona na zasadach ogólnych, albowiem jej wysokość nie przekroczyłaby 2 lat. Trzeba też zaznaczyć, iż art. 60 § 5 k.k. pozwala warunkowo zawiesić wykonanie kary jedynie wtedy, gdy została ona wcześniej nadzwyczajnie złagodzona na podstawie art. 60 § 3 lub § 4 k.k.

Reasumując, należy podnieść, iż rozważania Sądu Okręgowego, odnoszące się do łączenia kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej na podstawie art. 60 § 5 k.k. z inną karą tego rodzaju, nie dotyczą zawisłej przed nim sprawy przeciwko G S., wobec którego nie zastosowano nadzwyczajnego złagodzenia kary w oparciu o art. 60 § 3 k.k. Godzi się przypomnieć, że wykonanie wymierzonej G S. kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na podstawie art. 343 § 2 pkt. 2 k.p.k., a nie art. 60 § 5 k.k.

W *petitum* pytania prawnego Sąd Okręgowy postawił zarzut naruszenia przez art. 89 § 1 k.k. przepisów art. 2, art. 45 ust. 1, art. 175 i art. 178 Konstytucji, które zostały wskazane jako wzorce kontroli.

W postanowieniu z dnia 1 sierpnia 2014 roku Sąd pytający podniósł, iż, zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, prawodawca nie powinien tworzyć „przepisów kształtujących uprawnienia, których nie można zrealizować z tego powodu, że nie istnieją procedury ich urzeczywistnienia”, gdyż narusza to konstytucyjną zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, która wynika z art. 2 ustawy zasadniczej. Sąd Okręgowy, cytując Trybunał Konstytucyjny, stwierdził nadto, że „ustawodawca nie może tworzyć konstrukcji

normatywnych, które są niewykonalne, stanowią złudzenie prawa i w konsekwencji dają jedynie pozór [ochrony – przyp. wł.] interesów jednostki”.

Z kolei, uzasadniając zarzut naruszenia przez art. 89 § 1 k.k. art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej, Sąd pytający podkreślił, iż „[a]rt. 45 ust. 1 Konstytucji wyraża zasadę sprawiedliwości i rzetelności proceduralnej. [...]

Istota sprawiedliwości proceduralnej zawiera się w zapewnieniu stronom możliwości korzystania z prawa i gwarancji procesowych oraz zagwarantowania rzetelnego i merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy”.

Sąd Okręgowy zauważył, że „sprzeczność w obowiązującym prawie [polegająca na niemożności warunkowego zawieszenia w wyroku łącznym kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności, która została zawieszona w wyroku podlegającym łączeniu – przyp. wł.] winna być znana jednostce, która chce uruchomić odpowiednią procedurę, w tym przypadku zmierzającą do wydania wyroku łącznego. Dwie procedury, z których korzystał skazany w orzeczonej sprawie, wzajemnie z punktu widzenia jednostki wykluczają się”. Sąd pytający podkreślił, iż „[r]zetelność procedury ma właśnie za zadanie stworzyć takie warunki dla jej uczestnika, aby ten miał pełną świadomość nie tylko swoich uprawnień, ale również negatywnych dalszych konsekwencji swojej decyzji.

Regulacja [winno być: „regulacje” – przyp. wł.] z art. 343 § 2 pkt 2 oraz § 5 i § 6 k.p.k. nie zapewniają należytej informacji dla uczestnika tegoż postępowania, że zawieszenie wykonywania kary pozbawienia wolności powyżej dwóch lat będzie respektowane [...] przez organy państwa [...] do czasu wszczęcia postępowania o wydanie wyroku łącznego”.

Sąd Okręgowy podniósł, że, zgodnie z art. 89 § 1 k.k., w wyroku łącznym można warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności w wysokości jedynie do 2 lat, a przy tym przepisy procedury karnej nie przewidują umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w „omawianej konfiguracji prawnej”.

Sąd pytający wskazał, że art. 175 Konstytucji statuuje wyłączność sądów w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Sąd Okręgowy podkreślił, że w omawianym stanie faktycznym „orzekający sąd pomimo zagwarantowanego mu prawa do swobody wymierzania kar” może jedynie wymierzyć skazanemu karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, gdyż treść art. 89 § 1 k.k. wyłącza stosowanie regulacji art. 343 § 2 pkt 1 i 2 k.p.k.

Wreszcie Sąd pytający stwierdził, że taka sytuacja „jest rażąco niesprawiedliwa. Ta rażąca niesprawiedliwość powoduje, iż sędziowie muszą orzekać wbrew swojemu sumieniu”, co narusza art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Stosownie do treści art. 193 Konstytucji, każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed tym sądem. Aby pytanie prawne zostało uznane za dopuszczalne, musi spełniać następujące przesłanki: 1) podmiotową, 2) przedmiotową oraz 3) funkcjonalną.

W niniejszej sprawie oczywistym jest, że zostały spełnione przesłanki podmiotowa i przedmiotowa. Z pytaniem prawnym wystąpił bowiem sąd powszechny i dotyczy ono zgodności przepisu ustawy z Konstytucją.

Jeśli chodzi o przesłankę funkcjonalną, to zauważyć należy, że warunkiem dopuszczalności pytania prawnego jest zależność rozstrzygnięcia sprawy toczącej się przed sądem pytającym od odpowiedzi na pytanie prawne.

W przedmiotowej sprawie z pytaniem prawnym wystąpił Sąd Okręgowy w Krakowie, w związku z koniecznością rozpoznania apelacji od wyroku łącznego, którym wymierzono karę bezwzględnego pozbawienia wolności, obejmującego m. in. wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności w wysokości powyżej 2

lat, której wykonanie zostało warunkowo zawieszona na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k.

Art. 89 § 1 k.k. dotyczy natomiast łączenia w wyroku łącznym zarówno kar pozbawienia wolności, jak i kar ograniczenia wolności oraz kar grzywny, które zostały orzeczone z warunkowym zawieszeniem wykonania i bez zastosowania tego środka probacyjnego.

W tej sytuacji uznać należy, że pytanie prawne Sądu Okręgowego jest dopuszczalne jedynie w odniesieniu do łączenia kar pozbawienia wolności, i to tylko w zakresie, w jakim kwestionowany przepis nie daje sądowi możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat w wyroku łącznym w sytuacji, gdy w jednym z wyroków podlegających łączeniu została orzeczona kara pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 2 lata, którą warunkowo zawieszono na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. Od odpowiedzi na tak postawione pytanie zależy bowiem rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego.

Trybunał Konstytucyjny w jednym z judykatów przypomniał, że, „zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, w wypadku, gdy pytanie prawne dotyczy przepisu, który obejmuje zróżnicowane stany, ze względu na przesłankę funkcjonalną, limitującą możliwość skutecznego zainicjowania postępowania w trybie pytania prawnego, kontrola konstytucyjna może się odnosić tylko do tego fragmentu przepisu, który znajduje zastosowanie w postępowaniu toczącym się przed sądem pytającym”¹.

Trzeba też zwrócić uwagę, że pytanie prawne Sądu Okręgowego dotyczy art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 19 lit. a ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r. Nr 206, poz.

---

¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 10 listopada 2009 r., sygn. P 88/08, OTK ZU nr 10/A/2009, poz. 146.

1589) [dalej: nowelizacja Kodeksu karnego z 5 listopada 2009 roku], która weszła w życie z dniem 8 czerwca 2010 roku. Już w tym miejscu należy zauważyć, że problem, który pojawił się w postępowaniu przed Sądem pytającym, nie występował przed 8 czerwca 2010 roku, gdyż nie obowiązywał wówczas art. 89 § 1a k.k., zaś art. 89 § 1 k.k. był inaczej interpretowany. Przed wejściem w życie art. 89 § 1a k.k. połączenie w wyroku łącznym kar pozbawienia wolności orzeczonych z i bez warunkowego zawieszenia wykonania było niedopuszczalne, co zostanie szerzej przedstawione w dalszej części niniejszego stanowiska.

Wypowiadając się o przesłance funkcjonalnej, Sąd Okręgowy wskazał, że w przypadku stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny, iż art. 89 § 1 k.k. jest zgodny z ustawą zasadniczą, będzie musiał wymierzyć w wyroku łącznym karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia, co spowoduje, że skazany będzie musiał ją odbyć, pomimo iż była ona wcześniej warunkowo zawieszona na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k.

Natomiast w razie uznania, że art. 89 § 1 k.k. jest niezgodny z Konstytucją – zdaniem Sądu Okręgowego – będzie on mógł:

„po pierwsze - umorzyć postępowanie o wydanie wyroku łącznego w oparciu o art. 572 k.p.k., gdyż przepis regulujący wymiar kary z art. 89 § 1 k.k. stracił domniemanie konstytucyjności;

po drugie – uznając niekonstytucyjność art. 89 § 1 k.k. dotyczącą wymierzenia kary z warunkowym zawieszeniem – wymierzyć karę łączną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania pomimo wymierzonej kary częściowej powyżej dwóch lat pozbawienia wolności”.

Sąd Okręgowy podniósł, że „[o]ba rozwiązania [...] są korzystne dla skazanego”.

Odnosząc się do stanowiska Sądu pytającego, należy podnieść, że stwierdzenie niezgodności art. 89 § 1 k.k. z Konstytucją, w przedstawionym

powyżej zakresie, nie pozwoli na warunkowe zawieszenie w wyroku łącznym wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat. Do wydania takiego rozstrzygnięcia brak będzie bowiem podstawy prawnej. Żaden przepis Kodeksu karnego nie przewiduje wszak możliwości warunkowego zawieszenia w wyroku łącznym wykonania kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności. Dla wydania takiego rozstrzygnięcia niezbędna byłaby interwencja ustawodawcy i uchwalenie stosownego przepisu. Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika zaś, że „nie jest spełniona przesłanka funkcjonalna pytania prawnego, jeżeli na skutek hipotetycznego wyroku o niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów powstałaby luka prawna, wymagająca interwencji legislacyjnej”².

Jednocześnie zauważyć należy, że w przypadku stwierdzenia niekonstytucyjności art. 89 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat w wyroku łącznym w sytuacji, gdy w jednym z wyroków podlegających łączeniu została orzeczona kara pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 2 lata, którą warunkowo zawieszono na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., Sąd Okręgowy mógłby umorzyć postępowanie w sprawie na podstawie art. 572 k.p.k., uznając, że kary pozbawienia wolności wymierzone w poszczególnych wyrokach nie mogą podlegać łączeniu. Sąd ten mógłby bowiem w takiej sytuacji odmówić zastosowania przepisu, który we wskazanym zakresie został uznany za niezgodny z ustawą zasadniczą, i przyjąć, że nie zachodzą warunki do wydania wyroku łącznego.

W aktualnym stanie prawnym Sąd Okręgowy nie może umorzyć postępowania, albowiem wydanie wyroku łącznego w sytuacji, gdy spełnione są

---

² Postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 11 lutego 2015 roku, sygn. P 44/13, publ. na stronie internetowej trybunal.gov.pl i zob. powołane w nim orzecznictwo.

przesłanki do jego wydania określone w art. 85 k.k., jest obligatoryjne³. Sąd jest zatem zobowiązany wydać wyrok łączny⁴.

Reasumując - należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie została spełniona przesłanka funkcjonalna, gdyż od orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zależy rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed Sądem pytającym. W przypadku stwierdzenia konstytucyjności art. 89 § 1 k.k., Sąd Okręgowy musiałby wymierzyć skazanemu w wyroku łącznym karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia, natomiast w razie uznania art. 89 § 1 k.k. za niezgodny z Konstytucją postępowanie mogłoby zostać umorzone.

Art. 32 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 roku o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) [dalej: ustawa o Trybunale Konstytucyjnym] stanowi, że pytanie prawne winno zawierać uzasadnienie postawionego zarzutu niezgodności konkretnego przepisu z Konstytucją. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 19 października 2010 roku, sygn. P 10/10, podkreślił, iż „przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie. Przytaczane w piśmie procesowym argumenty mogą być mniej lub bardziej przekonujące [...], lecz zawsze muszą być argumentami <nadającymi się> do rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny”⁵.

W niniejszej sprawie Sąd pytający jako wzorce kontroli wskazał m. in. art. 175 i art. 178 ustawy zasadniczej. Przepis art. 175 Konstytucji składa się z dwóch jednostek redakcyjnych, a art. 178 ustawy zasadniczej z trzech takich jednostek.

W uzasadnieniu pytania prawnego Sąd Okręgowy podniósł argumenty dotyczące wyłącznie naruszenia art. 175 ust. 1 oraz art. 178 ust. 1 Konstytucji. Sąd pytający w żaden sposób nie wskazał, na czym miałyby polegać naruszenie art. 175 ust. 2 i art. 178 ust. 2 i 3 ustawy zasadniczej. Można jedynie wysnuć

³ Por. S. Żółtek, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom II. Komentarz do art. 32-116*, pod red. M. Królikowskiego i R. Zawłockiego. Wydawnictwo CH Beck 2011, wydanie: 2 online, komentarz do art. 89 k.k., nb. 2,

⁴ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2008 r., sygn. III KK 52/08, LEX nr 4248999.

⁵ OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 78.

przypuszczenie, że Sąd Okręgowy nie wyodrębnił poszczególnych jednostek redakcyjnych przez przeoczenie, zwłaszcza że przepisy art. 175 ust. 2 i art. 178 ust. 2 i 3 Konstytucji stanowią nieadekwatne wzorce kontroli. Art. 175 ust. 2 ustawy zasadniczej wprowadza bowiem zakaz ustanawiania sądów wyjątkowych w innej sytuacji niż „na czas wojny”, art. 178 ust. 2 Konstytucji - zasadę ochrony warunków pracy i wynagrodzenia sędziów, zaś ust. 3 tego artykułu - zakaz przynależności sędziów do wymienionych w tym przepisie struktur.

Konsekwencją braku uzasadnienia naruszenia określonego wzorca kontroli jest umorzenie postępowania. W tej sytuacji postępowanie w zakresie badania zgodności art. 89 § 1 k.k. z art. 175 ust. 2 i art. 178 ust. 2 i 3 Konstytucji należy umorzyć na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym - z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

Przed przystąpieniem do oceny zgodności art. 89 § 1 k.k. z art. 2, art. 45 ust. 1, art. 175 ust. 1 i art. 178 ust. 1 ustawy zasadniczej należy przeprowadzić analizę zakwestionowanego przepisu, jak również jego otoczenia normatywnego. Zaznaczyć przy tym trzeba, że rozważania zostaną zawężone wyłącznie do łączenia kar pozbawienia wolności, z których jedna została orzeczona w wymiarze powyżej 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., albowiem taka właśnie sytuacja jest przedmiotem postępowania przed Sądem Okręgowym w Krakowie, który przedstawił pytanie prawne.

Art. 85 k.k. „określa przesłanki tzw. realnego zbiegu przestępstw, którego zaistnienie prowadzi do wymierzenia kary łącznej za zbiegające się przestępstwa”⁶. Zbieg przestępstw zachodzi wtedy, gdy sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co

---

⁶ P. Hofmański, L. K. Paprzycki, [w:] *Kodeks Karny. Komentarz*, pod red. M. Filara, Warszawa 2010, wyd. 2, s. 444.

do któregokolwiek z tych przestępstw. W sytuacji, gdy za przestępstwa te orzeczono kary tego samego rodzaju, w tym kary pozbawienia wolności, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna za nie wymierzone.

Z kolei art. 86 k.k. określa wymiar kary łącznej. W przypadku kary pozbawienia wolności sąd wymierza ją w wysokości od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, z tym że wysokość kary nie może przekroczyć 15 lat.

W art. 89 § 1 k.k. zawarta jest regulacja dotycząca połączenia w wyroku łącznym kar orzeczonych bez warunkowego zawieszenia i z zastosowaniem tego środka probacyjnego. Ustawodawca przyjął, że w takiej sytuacji może zostać orzeczona kara łączna z warunkowym zawieszeniem, ale tylko wówczas, gdy zachodzą przesłanki określone w art. 69 § 1 k.k.

Jak już wyżej odnotowano, art. 89 k.k. nadano aktualne brzmienie nowelizacją Kodeksu karnego z dnia 5 listopada 2009 roku, która weszła w życie 8 czerwca 2010 roku. Analizowany przepis ma obecnie następującą treść:

„§ 1. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69.

§ 1a. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

§ 2. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, sąd może orzec grzywnę określoną w art. 71 § 1, chociażby jej nie orzeczono za pozostające w zbiegu przestępstwa.

§ 3. W razie zbiegu orzeczeń o okresach próby sąd orzeka ten okres oraz związane z nim obowiązki na nowo.”.

Pierwotnie art. 89 k.k. miał następujące brzmienie:

„§ 1. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69.

§ 2. Orzekając karę łączną pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, sąd może orzec grzywnę określoną w art. 71 § 1, chociażby jej nie orzeczono za pozostające w zbiegu przestępstwa.

§ 3. W razie zbiegu orzeczeń o okresach próby sąd orzeka ten okres oraz związane z nim obowiązki na nowo.”.

W stanie prawnym, który obowiązywał przed 8 czerwca 2010 roku, nie było możliwe orzeczenie w wyroku łącznym kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia w sytuacji, gdy łączeniu miały podlegać wyroki, w których orzeczono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania i bez zastosowania tego środka probacyjnego. Taki pogląd został przyjęty w orzecznictwie. Wprawdzie początkowo Sąd Najwyższy uznał, że „[p]rzepis art. 89 § 1 k.k. w sposób wyraźny dopuszcza taki układ procesowy, kiedy wyrokiem łącznym zostają objęte kary pozbawienia wolności [...] z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania wymierzone za zbiegające się przestępstwa. Orzekając karę łączną w takiej sytuacji sąd może jej wykonanie warunkowo zawiesić. Jeśli jednak z tej możliwości, uzależnionej od spełnienia przesłanek określonych w art. 69 k.k., nie korzysta, to a contrario może orzec karę łączną bez warunkowego jej

zawieszenia”⁷, jednak już w uchwale z dnia 27 marca 2001 roku, sygn. I KZP 2/01, Sąd Najwyższy zmienił powyższy pogląd, stwierdzając, że „[w] razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego jej zawieszenia - orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w wyroku łącznym (art. 89 § k.k.) **nie jest dopuszczalne** [podkr. wł.]”⁸. Tożsame stanowisko Sąd Najwyższy zajmował w kolejnych orzeczeniach⁹.

Wyroki jednostkowe, w których wymierzono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego zawieszenia, mogły zostać połączone tylko wówczas, gdy zostały spełnione przesłanki warunkowego zawieszenia wykonania określone w art. 69 § 1 k.k. i sąd wymierzał karę z zastosowaniem tego środka probacyjnego¹⁰.

W sytuacji zaś, gdy nie można było połączyć wyroków, którymi orzeczono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania oraz bez warunkowego zawieszenia, postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego podlegało umorzeniu¹¹.

Wykładnia taka obowiązywała do wejścia w życie nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 5 listopada 2009 roku.

Porównując treść art. 89 k.k., przed i po nowelizacji z 5 listopada 2009 roku, stwierdzić należy, że w § 1 dodano sformułowanie „w wyroku łącznym”

⁷ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2000 r., sygn. I KZP 28/00, OSNKW 2000/11-12/91, LEX nr 43435.

⁸ OSNKW 2001/5-6/41, LEX nr 46108.

⁹ *Vide* - wyroki Sądu Najwyższego z: 3 kwietnia 2003 r., sygn. IV KK 113/03, LEX nr 151898, 15 listopada 2005 r., sygn. IV KK 256/05, LEX nr 200557, 19 października 2006 r., sygn. V KK 191/06, LEX nr 295245, 12 czerwca 2007 r., sygn. V KK 132/07, LEX nr 471489, 10 stycznia 2008 r., sygn. III KK 162/07, LEX nr 34884, 6 września 2008 r., sygn. III KK 124/08, LEX nr 531306 i 26 listopada 2008 roku, sygn. III KK 317/08, LEX nr 471015.

¹⁰ Zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z: 5 października 2004 r., sygn. V KK 224/04, LEX nr 127219, 14 kwietnia 2005 r., sygn. III KK 54/05, LEX nr 200557, 19 grudnia 2007 r., sygn. III KK 408/07, LEX nr 476546 i 18 lutego 2009 r., sygn. V KK 13/09, LEX nr 598102.

¹¹ *Vide* - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2006 r., sygn. IV KK 446/04, LEX nr 324765.

oraz wprowadzono do tego przepisu nową jednostkę redakcyjną, oznaczoną jako § 1a.

Zmiana dokonana w § 1 doprecyzowała jedynie, że norma art. 89 § 1 k.k. dotyczy kary łącznej w wyroku łącznym. Należy zaznaczyć, iż w poprzednio obowiązującym stanie prawnym istniał spór, czy art. 89 § 1 k.k. stosuje się jedynie w czasie orzekania kary łącznej w wyroku łącznym, czy stosuje się go również w orzekaniu w ramach jednego postępowania¹². Sąd Najwyższy opowiedział się za pierwszym poglądem, stwierdzając, że „[p]rzepis art. 89 § 1 k.k. dotyczy orzekania o karze łącznej w ramach wyroku łącznego. Nie dotyczy on zatem orzekania o karze łącznej w razie jednoczesnego sądzenia sprawcy kilku przestępstw pozostających w zbiegu realnym. W wypadku wymierzania kary łącznej, orzekanej za pozostające w zbiegu realnym i sądzone w tym samym postępowaniu przestępstwa, ewentualne warunkowe zawieszenie wykonania kary, określone w art. 69 k.k., sąd stosuje co do kary łącznej, nie zaś co do poszczególnych kar za zbiegające się przestępstwa”¹³. Można zatem uznać, że ustawodawca, dokonując wskazanej zmiany w art. 89 § 1 k.k., rozstrzygnął istniejący wcześniej spór, eliminując kontrowersje¹⁴.

Wcześniej przedstawiono, że przed wejściem w życie nowelizacji z 5 listopada 2009 roku niedopuszczalne było wymierzenie w wyroku łącznym kary bezwzględnego pozbawienia wolności, gdy łączeniu miała podlegać chociażby jedna kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania. Taką sytuację zmieniło uzupełnienie art. 89 o § 1a. To dzięki wprowadzeniu tego przepisu możliwe jest orzeczenie w wyroku łącznym kary

---

¹² Zob. P. Kardas, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz do art. 1-116*, red. A. Zoll, Zakamycze 2004, wyd. II, s. 1169 i nast. oraz powołaną tam literaturę i orzecznictwo.

¹³ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r., sygn. I KZP 14/01, OSNKW 2002/1-2/1, LEX nr 49483.

¹⁴ Zob. M. Gałązka, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, pod red. A. Grześkowiak i K. Wiaki, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012, s. 522-523.

pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, pomimo łączenia kar orzeczonych z warunkowym zawieszeniem ich wykonania¹⁵.

Zgodnie z art. 89 § 1 k.k., sąd może w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej tylko wówczas, gdy spełnione są przesłanki z art. 69 k.k.

W realiach niniejszej sprawy najistotniejsze jest to, że, stosownie do treści art. 69 § 1 k.k., można warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności, której wysokość nie przekracza 2 lat, jeżeli jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, a zwłaszcza zapobiegnie jego powrotowi do przestępstwa. Zgodnie zaś z art. 69 § 2 k.k., sąd, warunkowo zawieszając wykonanie kary, musi wziąć pod uwagę przede wszystkim postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa. Wreszcie art. 69 § 3 k.k. stanowi, że „[z]awieszenia wykonania kary nie stosuje się do sprawcy określonego w art. 64 § 2, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami”.

W sprawie zawisłej przed Sądem pytającym łączeniu podlega kara pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym 2 lata, której wykonanie zostało warunkowo zawieszona na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. w wyroku uwzględniającym wniosek prokuratora skierowany w trybie art. 335 § 1 k.p.k.

Art. 335 § 1 k.p.k. umożliwia szybkie, konsensualne zakończenie postępowania karnego, gdyż pozwala prokuratorowi skierować do sądu, łącznie z aktem oskarżenia, wniosek o skazanie oskarżonego bez przeprowadzenia rozprawy głównej i wymierzenie mu uzgodnionych z nim kar lub innych środków przewidzianych w Kodeksie karnym. Wniosek może być skierowany, jeżeli oskarżonemu zarzucono popełnienie występku.

---

¹⁵ Zob. T. Bojarski, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, pod red. T. Bojarskiego, Lexis Nexis, Warszawa 2013, wyd. 6, s. 222.

Zgodnie z art. 343 § 1 k.p.k., w przypadku uwzględnienia wniosku sąd może m. in. warunkowo zawiesić wykonanie kary.

Z kolei art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania wyroku skazującego G S., tj. w dniu sierpnia 2012 roku, pozwalał warunkowo zawiesić karę pozbawienia wolności w wysokości do 5 lat na okres próby, który nie mógł przekroczyć lat 10, i, co istotne, zastosowanie tego środka probacyjnego mogło nastąpić niezależnie od przesłanek z art. 69 § 1, 2 i 3 k.k. Art. 343 § 2 k.p.k. wyłączał zatem konieczność ustalenia, czy wobec oskarżonego zachodzi pozytywna prognoza kryminologiczna, jak również pozwalał na warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności multirecydywiiście w każdym przypadku, a nie tylko wówczas, gdy zachodził wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami. Art. 343 § 2 k.p.k. ma więc charakter przepisu materialnoprawnego¹⁶.

Ustawą z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1247) znowelizowano art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. Ustawodawca postanowił, że sąd, orzekając w tym trybie, nadal może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 2 lata, lecz nie wyższej niż 5 lat, ale wyłączył „możliwość nieuwzględniania przy tym zawieszeniu przesłanek z art. 69 § 1–3 k.k.”¹⁷. Zmiana ta weszła w życie 9 listopada 2013 roku.

Reasumując, stwierdzić należy, iż warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności wymierzonej G S. było możliwe, ponieważ art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. – w brzmieniu obowiązującym w dacie wyrokowania – pozwalał zastosować ten środek probacyjny niezależnie od przesłanek z art. 69 § 1 i 2 k.p.k.

¹⁶ Por. T. Grzegorzcyk, *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Artykuły 1 – 467*, 6. wydanie, Warszawa 2014, s. 1206.

¹⁷ *Ibidem*.

Wyżej odnotowano, że – w aktualnym stanie prawnym – w przypadku łączenia kar pozbawienia wolności sąd może w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie takiej kary, jeżeli jej wymiar nie przekracza 2 lat oraz są spełnione pozostałe przesłanki określone w art. 69 k.k.

Jeżeli w wyroku łącznym orzeczono karę powyżej 2 lat pozbawieniu wolności, to nie może ona zostać warunkowo zawieszona. Dotyczy to również sytuacji, gdy jedna z kar podlegających łączeniu została warunkowo zawieszona na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., a więc gdy skazany wyraził zgodę na skazanie go bez przeprowadzenia rozprawy głównej i wymierzenie mu takiej kary. Taka sytuacja zachodzi również w przypadku objęcia wyrokiem łącznym tylko kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania.

W postanowieniu z dnia 23 marca 2011 roku, sygn. I KZP 29/10, Sąd Najwyższy przyjął, iż „[o]bjęcie wyrokiem łącznym kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania - orzeczonej przy zastosowaniu art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. - nie zmienia reguł warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej określonych w art. 89 k.k., które może nastąpić jedynie wówczas, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k.”¹⁸. Stanowisko to Sąd Najwyższy potwierdził w postanowieniu z dnia 22 października 2014 roku, sygn. IV KK 92/14, w którym podkreślił, że „[w]olno jest w odrębnym już postępowaniu w kwestii wyroku łącznego, gdy łączy się jednostkowe kary z warunkowym zawieszeniem ich wykonania prawomocnie orzeczone w trybie konsensualnym, zniweczyć skutki tychże poszczególnych uzgodnień, orzekając np. karę o charakterze bezwzględnym”, gdyż „[s]kazania w trybie konsensualnym z art. 335 k.p.k., art. 387 k.p.k. i art. 474a k.p.k. za zbiegające przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania nie stają na przeszkodzie orzeczeniu w wyroku łącznym kary pozbawienia wolności o charakterze bezwzględnym (art. 89 § 1a k.k.); warunkowo zawieszona może być wykonanie jedynie kary łącznej

¹⁸ OSNKW 2011/3/24, LEX nr 738257.

orzeczonej wyrokiem łącznym w wysokości do 2 lat (art. 69 § 1 k.k.)¹⁹. Tożsame stanowisko przyjmowane jest w doktrynie²⁰.

W tym miejscu trzeba krótko odnieść się do ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) [dalej: nowelizacja Kodeksu karnego z dnia 20 lutego 2015 roku lub ustawa z dnia 20 lutego 2015 roku], którą zmieniono treść m. in. art. 89 § 1 k.k., jak również dodano art. 89a k.k.

Art. 1 pkt 50 lit. a nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 20 lutego 2015 roku nadał art. 89 § 1 k.k. następujące brzmienie: „§ 1. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej w wymiarze nieprzekraczającym roku, jeżeli sprawca w czasie popełnienia każdego z tych przestępstw nie był skazany na karę pozbawienia wolności i jest to wystarczające do osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.”

Nowelizacja art. 89 § 1 k.k. spowodowana została przede wszystkim zmianą przesłanek warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 69 § 1 k.k., w brzmieniu nadanym mu ustawą z dnia 20 lutego 2015 roku, „[s]ąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze nieprzekraczającym roku, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności i jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa”.

Z kolei dodany art. 89a § 1 k.k. otrzymał treść: „§ 1. Jeżeli chociażby jedną z kar podlegających łączeniu jest kara pozbawienia wolności z warunkowym

¹⁹ LEX nr 1551651.

²⁰ Zob. T. Grzegorzczak, *op. cit.*, s. 1207, S. Żółtek, *op. cit.*, nb. 24, J. Giezek, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, pod red. J. Giezek, WKP, 2012, LEX/el. nr 125604, komentarz do art. 89 k.k., t. 16,

zawieszeniem jej wykonania orzeczona na podstawie art. 60 § 5, sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej nieprzekraczającej wymiaru kary pozbawienia wolności, orzeczonej na podstawie tego przepisu.”.

Ustawodawca dostrzegł zatem problem związany z niemożnością warunkowego zawieszenia w wyroku łącznym wykonania kary pozbawienia wolności, orzeczonej na skutek połączenia kary pozbawienia wolności, która w wyroku jednostkowym została warunkowo zawieszona na podstawie art. 60 § 5 k.k., a której wykonanie nie mogłoby zostać warunkowo zawieszona na zasadach ogólnych, z innymi karami tego rodzaju. W uzasadnieniu projektu nowelizacji z 20 lutego 2015 roku projektodawca wskazał, że „[p]roponowany § 1 [art. 89a – przyp. wł.] ma wypełnić lukę występującą w obowiązujących przepisach. Nie da się bowiem obecnie zastosować kary łącznej, gdy sąd na podstawie art. 60 § 5 k.k. orzekł, na przykład, karę 4 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a nadto sprawca został skazany za pozostające w zbiegu z tym przestępstwem inne przestępstwo na karę, np. roku pozbawienia wolności albo roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania tej kary. Na gruncie obowiązującego stanu prawnego ten problem występuje oczywiście także przy stosowaniu trybu konsensualnego (art. 343 k.p.k.). Warunkowe zawieszenie wykonania kary łącznej pozbawienia wolności będzie możliwe, jeżeli sąd zdecyduje, że może zostać zastosowana zasada absorpcji. W podanym przykładzie warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności wchodzi zatem w grę, gdy sąd orzeknie karę łączną nieprzekraczającą 4 lat pozbawienia wolności”²¹.

Art. 89 § 1a k.k. nie będzie miał zastosowania w przypadku łączenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczonej przy zastosowaniu trybu konsensualnego, o którym mowa w art. 335 k.p.k., gdyż po wejściu w życie nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 20 lutego 2015 roku nie

---

²¹ Uzasadnienie projektu jest dostępne na stronie internetowej www.sejm.gov.pl, druk sejmowy nr 2393.

będzie możliwe „nadzwyczajne” zastosowanie tego środka probacyjnego w takiej sytuacji.

Odpowiednikiem obecnego art. 343 § 1 i 2 k.p.k., po wejściu w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku, będzie bowiem art. 60a k.k., który brzmi: „Uwzględniając wniosek, o którym mowa w art. 335, art. 338a lub art. 387 Kodeksu postępowania karnego, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary także w innych wypadkach niż przewidziane w art. 60 § 1-4; sąd może także odstąpić od wymierzenia kary i orzec wyłącznie środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, jeżeli przypisany oskarżonemu występki jest zagrożony karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności.”. Z treści tego przepisu ustawodawca wyeliminował sformułowanie zawarte w art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., które pozwalała sądowi warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat, czyli takim, który uniemożliwiał zastosowanie tego środka karnego na podstawie art. 69 § 1 k.k.

Wszystkie opisane powyżej zmiany wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2015 roku.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że, nawet po wejściu w życie nowelizacji z dnia 20 lutego 2015 roku, Sąd pytający będzie mógł zastosować przepisy Kodeksu karnego obowiązujące wcześniej, jeżeli uzna, że są korzystniejsze dla skazanego. Art. 4 § 1 k.k. nakłada bowiem na sąd orzekający obowiązek stosowania przepisów względniejszych dla sprawcy.

Wydaje się zatem, że w przypadku uznania art. 89 § 1 k.k., w zakresie wskazanym w *petitum* niniejszego stanowiska, za niezgodny z Konstytucją, Sąd Okręgowy będzie mógł umorzyć postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Pierwszym wzorcem kontroli, który, zdaniem Sądu pytającego, naruszony został przez art. 89 § 1 k.k., jest art. 2 Konstytucji i wynikająca z niego zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa.

W wyroku z dnia 10 stycznia 2012 roku, sygn. P 19/10, niejako podsumowując swoje dotychczasowe orzecznictwo dotyczące tej zasady, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż „[z]asada zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa nie została wyraźnie wysłowiona w Konstytucji, ale należy do zasad składających się na pojęcie państwa prawnego w znaczeniu, w jakim pojęcie to występuje w art. 2 Konstytucji [...]”.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego dotyczącym zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa, istota tej zasady sprowadza się do nakazu takiego stanowienia i stosowania prawa, by obywatel mógł układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki prawne, których nie mógł przewidzieć w momencie podejmowania decyzji [...]”.

Trybunał Konstytucyjny zwracał uwagę, że oceniając zgodność aktów normatywnych z analizowaną zasadą, należy ustalić, na ile oczekiwania jednostki, że nie narazi się ona na prawne skutki działań, których nie mogła przewidzieć w momencie podejmowania decyzji, są usprawiedliwione. Jednostka musi zawsze liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać nie tylko zmiany obowiązującego prawa, ale również niezwłocznego wprowadzenia w życie nowych regulacji prawnych [...]”.

5.1.3. Z zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikają dyrektywy dotyczące stanowienia prawa, które łącznie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego nazwane są zasadami poprawnej legislacji. Należą do nich – między innymi – zasada niedziałania prawa wstecz, zasada ochrony praw słusznie nabytych, zasada *pacta sunt servanda*, zasada poszanowania interesów w toku, zasada stosowania odpowiedniej *vacatio legis*, zakaz zmiany prawa podatkowego w trakcie trwania roku podatkowego, zasada określoności przepisów prawa. Nakaz przestrzegania przez ustawodawcę tych

zasad jest funkcjonalnie związany z zasadą pewności prawa i bezpieczeństwa prawnego.

Trybunał Konstytucyjny zwraca uwagę, że same zasady poprawnej legislacji nie miałyby jednak znaczenia, gdyby rozpatrywane były w oderwaniu od celu, któremu służą. Zadaniem zasad poprawnej legislacji jest bowiem realizacja zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez nie prawa.

5.1.4. W dotychczasowym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny wskazywał, że z zasad poprawnej legislacji wynika również konieczność przestrzegania – przy tworzeniu przepisów prawa – wymogów spójności logicznej i aksjologicznej systemu prawnego. Poprawność legislacyjna oznacza stanowienie przepisów prawa w sposób logiczny i konsekwentny, z poszanowaniem zasad ogólnosystemowych i z zachowaniem należnych standardów aksjologicznych. Niezgodne z zasadą poprawnej legislacji jest tworzenie przepisów prawnych zawierających regulacje prawne niekonsekwentne i niedające się wytłumaczyć w zgodzie z innymi przepisami prawa [...].

W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, celowość i ewentualna zasadność wprowadzenia w życie danej regulacji prawnej nie może być wytłumaczeniem tworzenia przepisów prawa w sposób chaotyczny i przypadkowy. Dowolność i przypadkowość wprowadzanych w życie przepisów prawa jest złamaniem zasady poprawnej legislacji i stanowi naruszenie art. 2 Konstytucji [...].

5.1.5. Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że chodzi również o to, aby prawodawca nie tworzył przepisów kształtujących uprawnienia, których nie można zrealizować z tego powodu, że nie istnieją procedury ich urzeczywistniania. Naruszeniem zasad poprawnej legislacji i związanej z nimi zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa jest sytuacja, w której określone rozwiązanie prawne ma charakter iluzoryczny i pozorny.

Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 2 marca 1993 r. (sygn. K 9/92, OTK w 1993 r., cz. I, poz. 6) stwierdził, że ustawodawca nie może tworzyć konstrukcji normatywnych, które są niewykonalne, stanowią złudzenie prawa i w konsekwencji dają jedynie pozór ochrony interesów [...], funkcjonalnie związanych z treścią ustanowionego prawa podmiotowego. Ustawodawca co do zasady nie może więc doprowadzać do istotnego zawężenia możliwości realizacji formalnie przyznanego jednostce prawa podmiotowego, tak że w istocie prowadzi to do powstania swoistego *nudum ius*, [...], które wskutek tego staje się prawem bezprzedmiotowym”²².

Odnosząc się do niniejszej sprawy, wskazać trzeba, że sprawca, który był wcześniej skazany - wyrokiem podlegającym łączeniu - na karę pozbawienia wolności, nawet z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, godząc się na kolejne skazanie - bez przeprowadzenia rozprawy głównej - na karę powyżej 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., *de facto* wyraża tym samym zgodę na wymierzenie mu takiej kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, choć może nie mieć świadomości takich konsekwencji swojej zgody. Uprzednie skazanie na karę pozbawienia wolności, które podlega łączeniu, determinuje wszak konieczność połączenia kar, gdyż, jak to wcześniej odnotowano, wydanie wyroku łącznego jest obligatoryjne. W świetle zaś przepisu art. 89 § 1 k.k., w takiej sytuacji sąd zobowiązany jest wymierzyć skazanemu wyłącznie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Należy przyjąć, że sprawca, wyrażając w takiej sytuacji zgodę na skazanie go na karę pozbawienia wolności w wysokości powyżej 2 lat z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, może być przekonany, iż kara ta nie „przemieni się” w wyroku łącznym w karę izolacyjną o charakterze bezwzględnym. Może bowiem zasadnie przewidywać, że jeżeli ma prawo „dobrowolnie” poddać się

---

²² OTK ZU nr 1/A/2012, poz. 2.

karze w takiej wysokości z warunkowym zawieszeniem wykonania, to inne przepisy prawa nie pogorszą jego sytuacji i konsekwentnie będą pozwalały taką karę warunkowo zawiesić.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. budzi także w skazanym nadzieję, iż może w spokoju „układać” swoje sprawy, podczas gdy w rzeczywistości orzeczonej karze pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania zostanie zastąpiona w wyroku łącznym przez karę izolacyjną o charakterze bezwzględny.

Brzmienie art. 89 § 1 k.k., wymuszające wymierzenie w wyroku łącznym kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia, powoduje, że norma art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., pozwalająca na warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności w wysokości powyżej 2 lat sprawcy, który był już wcześniej skazany na karę pozbawienia wolności orzeczoną w wyroku podlegającym łączeniu, jest pusta. Zastosowanie w tym przypadku tego środka probacyjnego ma charakter pozorny, albowiem od razu wiadomym jest, że kara ta zostanie połączona z inną, wcześniej orzeczoną karą, na skutek czego skazanemu zostanie wymierzona w wyroku łącznym kara bezwzględnego pozbawienia wolności. Ustawodawca nie przewidział bowiem w wyroku łącznym możliwości zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności przekraczającej 2 lata, a zasady łączenia kar nie pozwalają na wymierzenie kary poniżej tego progu.

Uniemożliwienie zastosowania w wyroku łącznym przedmiotowego środka probacyjnego w przypadku, gdy jedną z kar podlegających łączeniu jest kara pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat, której wykonanie zostało warunkowo zawieszona na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., nosi cechy rozwiązania przypadkowego, dowolnego i oderwanego od innych przepisów prawa. Zgodnie zaś ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego, „[d]owolność i przypadkowość wprowadzanych w życie przepisów prawnych jest [...]

złamaniem zasady poprawnej legislacji, które stanowi naruszenie art. 2 Konstytucji”²³.

Konkludując, stwierdzić należy, iż pomiędzy art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. - pozwalającym warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności w wysokości powyżej 2 lat, a art. 89 § 1 k.k. - pozwalającym w wyroku łącznym orzec ten środek probacyjny tylko w stosunku do kary pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 2 lat, zachodzi sprzeczność. Ustawodawca, stanowiąc te przepisy, nie był konsekwentny. Nie umożliwił bowiem w wyroku łącznym warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w wysokości powyżej 2 lat w żadnej sytuacji. Powoduje to, iż w analizowanym przypadku rozwiązanie zawarte w art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. jest pozorne i fikcyjne, a co za tym idzie szkodzi „autorytetowi państwa (jego organów) i prawa”²⁴. A trzeba pamiętać, że „[r]ozwiązania pozorne, osłabiając poczucie prawa i bezpieczeństwa prawnego, osłabiają też autorytet państwa”²⁵.

Wobec powyższego przyjąć trzeba, że art. 89 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości warunkowego zawieszenia wykonania - w wyroku łącznym - kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat w sytuacji, gdy w jednym z wyroków podlegających łączeniu została orzeczona kara pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 2 lata, którą warunkowo zawieszono na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., narusza, zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa i przez to jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Kolejnymi wzorcami kontroli, które, według Sądu pytającego, naruszone zostały przez art. 89 § 1 k.k. w zakresie wskazanym w *petitum* niniejszego stanowiska, są art. 45 ust. 1 oraz art. 175 ust. 1 Konstytucji.

²³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 lipca 2010 roku, sygn. Kp 19/09, OTK ZU nr 6/A/2010, poz. 59.

²⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 lutego 2006 roku, sygn. K 1/05, OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 18.

²⁵ *Ibidem*.

Art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej ma następującą treść: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.”. Z kolei art. 175 ust. 1 Konstytucji brzmi: „Wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe.”.

Art. 45 ust. 1 Konstytucji statuuje zasadę prawa do sądu, a art. 175 ust. 1 - zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości. Z uwagi na to, że „sądowy wymiar sprawiedliwości jest integralnie związany z gwarantowanym konstytucyjnie prawem do sądu”²⁶, rozważania dotyczące naruszenia przez art. 89 § 1 k.k. art. 45 ust. 1 i art. 175 ust. 1 ustawy zasadniczej zostaną przedstawione łącznie.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, „[w]skazany [...] wzorzec kontroli [art. 175 ust. 1 Konstytucji – przyp. wł.] ustanawia zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości. Zarówno w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, jak i w doktrynie przyjmuje się, że wymiar sprawiedliwości stanowi działalność państwa polegającą na sądeniu, czyli wiążącym rozstrzygnięciu sporów o prawo, w których przynajmniej jedną ze stron jest jednostka lub inny podmiot podobny (por. wyrok z 1 grudnia 2008 r., sygn. P 54/07, OTK ZU nr 10/A/2008, poz. 171, a także powoływany powyżej wyrok w sprawie o sygn. P 38/08; L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2011, s. 336; Z. Czeszejko-Sochacki, *O wymiarze sprawiedliwości w świetle Konstytucji, międzynarodowych standardów i praktyki*, <Państwo i Prawo> nr 9/1999, s. 3). Tak rozumiany wymiar sprawiedliwości sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe (art. 175 ust. 1 Konstytucji). Wyłącznie sądów w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości rodzi konieczność zagwarantowania sądowego rozstrzygnięcia każdej sprawy, której przedmiotem jest spór o prawo, zaś stroną sporu jest jednostka lub inny podmiot podobny.

---

²⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 1999 roku, sygn. K. 34/98, OTK ZU nr 5/1999, poz. 94.

W doktrynie wskazuje się, że przedmiotowy zakres wymiaru sprawiedliwości jest materialnie zdeterminowany przez art. 45 ust. 1 Konstytucji. Pojęcie <sprawy> jest paralelne z pojęciem <sporu o prawo>, które stanowi jądro wymiaru sprawiedliwości. Należy zatem zauważyć, że wymiar sprawiedliwości obejmuje wszystkie sprawy (spory) dotyczące jednostki (podmiotów podobnych) (por. L. Garlicki, uwagi do art. 175, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2005, t. IV, s. 6). Również w świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego pojęcie sprawy pozostaje w ścisłym związku z pojęciem wymiaru sprawiedliwości i obejmuje z jednej strony rozstrzygnięcie sporów prawnych, a z drugiej - rozstrzygnięcie o zasadności zarzutów karnych i wymierzanie kar. Ogólnie rzecz ujmując, pojęcie sprawy oznacza wszelkie sytuacje, w których pojawia się konieczność rozstrzygnięcia o prawach danego podmiotu w relacji z innymi równorzędnymi podmiotami lub w relacji z władzą publiczną, a jednocześnie natura danych stosunków prawnych wyklucza arbitralność rozstrzygnięcia o sytuacji prawnej podmiotu przez drugą stronę tego stosunku (zob. wyrok TK z 10 maja 2000 r., sygn. K. 21/99, OTK ZU nr 4/2000 poz. 109 oraz wyrok z 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108)²⁷.

Z kolei w wyroku z dnia 7 października 2014 roku, sygn. K 9/13, Trybunał Konstytucyjny, podtrzymując pogląd zawarty w zacytowanym wyżej wyroku, podkreślił, że „[i]stotne dla kwalifikacji danego stanu jako <sprawy> w konstytucyjnym znaczeniu jest przede wszystkim, aby zachodziła konieczność władczego rozstrzygnięcia w warunkach niezawisłości o prawach i wolnościach oznaczonego podmiotu w sytuacji, która wyklucza arbitralność rozstrzygnięcia oraz możliwość rozstrzygnięcia przez drugą stronę (por. wyrok z 26 kwietnia 2005 r., sygn. SK 36/03, OTK ZU nr 4/A/2005, poz. 40)”.²⁸

²⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 2012 roku, sygn. P 39/10, OTK ZU nr 3/A/2012, poz. 26.

²⁸ OTK ZU nr 9/A/2014, poz. 101.

W świetle powyższych judykatów Trybunału Konstytucyjnego nie budzi wątpliwości, że sąd, orzekając w przedmiocie wyroku łącznego, sprawuje wymiar sprawiedliwości, gdyż wymierza kary, a także może orzekać w przedmiocie pozbawienia wolności człowieka. Postępowanie dotyczące wydania takiego orzeczenia mieści się w pojęciu „sprawa”, o którym mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W wyroku z dnia 21 lipca 2009 roku, sygn. K 7/09, Trybunał Konstytucyjny podniósł, że „[s]prawiedliwość proceduralna należy do istoty konstytucyjnego prawa do sądu, albowiem prawo do sądu bez zachowania standardu rzetelności postępowania byłoby prawem fasadowym (zob. wyrok TK z 16 stycznia 2006 r., sygn. SK 30/05, OTK ZU nr 1/A/2006, poz. 2, s. 37-38)”²⁹.

Z kolei w wyroku z dnia 17 lipca 2013 roku, sygn. SK 9/10, Trybunał Konstytucyjny, stwierdzając - w pełnym składzie Trybunału - niezgodność art. 75 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odstąpienia przez sąd od zarządzenia wykonania kary w sytuacji, gdy wobec skazanego ponownie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy, z art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej, wskazał, iż „[j]ednym z najważniejszych elementów gwarantujących to, że do pozbawienia wolności jednostki dochodzi tylko w warunkach szczególnie uzasadnionych, jest ustawowa gwarancja pełnej, realnej sądowej – a zatem procesowej kontroli – nad potrzebą pozbawienia wolności jednostki. Wyklucza to konstytucyjną dopuszczalność pozbawienia wolności z mocy prawa. Z tego punktu widzenia ograniczeniem zakresu procesowych gwarancji byłoby wyłączenie realnej roli sądu w podejmowaniu decyzji o pozbawieniu jednostki wolności osobistej, nawet jeżeli – formalnie – decyzję w tym zakresie podejmowałby sąd, ale sprowadzony do roli notarialnej. [...]

Zarządzenie wobec skazanego wykonania kary pozbawienia wolności

---

²⁹ OTK ZU nr 7/A/2009, poz. 113.

upřednio zawieszanej oznacza z perspektywy konstytucyjnej wdrożenie jakościowo innej sankcji karnej. Skutkiem takiego zarządzenia jest bowiem rzeczywiste i zupełne pozbawienie wolności osobistej – wolności dotąd ograniczonej i z reguły obłożonej warunkami (wypełnienie nałożonych obowiązków i podporządkowanie się dozorowi kuratora).

Biorąc to pod uwagę, Trybunał podkreśla, że sprawiedliwość procedury sądowej wymaga, aby sądy mogły badać i oceniać okoliczność, czy owa pozytywna prognoza kryminologiczna przestała istnieć w związku z ponownym skazaniem na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Konieczność kontroli sądowej powinna dotyczyć właśnie wypadku, w którym sąd w kolejnej sprawie ponownie orzekł warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności, mimo że sprawca popełnił przestępstwo umyślne i podobne. [...]

Karę pozbawienia wolności warunkowo zawieszoną sądy karne traktują jako jeden z karnych środków probacyjnych. Zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności (środka probacyjnego) na podstawie art. 75 § 1 k.k. stanowi zatem użycie przez sąd wykonawczy innej rodzajowo, jakościowo o wiele surowszej reakcji karnej na popełnione poprzednio przestępstwo, niż ta która została orzeczona w wyroku skazującym. [...]

Trybunał [...] stwierdza, że procedura sądowa przewidziana w zaskarżonym przepisie nie ma cech procedury sprawiedliwej, wymaganej przy rozstrzyganiu o sprawie w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wolność osobista wymaga, aby sąd, przy orzekaniu o jej realnym pozbawieniu, miał zapewniony zakres uznania (minimum kompetencji sądu).

Sąd karny, który zarządza wykonanie kary pozbawienia wolności dotychczas warunkowo zawieszanej, sprawuje wymiar sprawiedliwości. Orzeka bowiem w odrębnej sprawie o pozbawieniu jednej z najbardziej podstawowych wolności – wolności osobistej. Taka decyzja nie ma charakteru technicznego i tym samym sąd wykonawczy nie może być pozbawiony prawa do merytorycznej

kontroli zawieszanej przed nim sprawy bez względu nawet na jej szczególne okoliczności.

3.14. Z perspektywy statusu prawnego skazanego postanowienie sądu wydawane na podstawie art. 75 § 1 k.k. decyduje o wdrożeniu wobec niego jakościowo, rodzajowo odmiennej sankcji karnej, o konstytucyjnie bez porównania większej dolegliwości od pierwotnie orzeczonej. Na podstawie takiego postanowienia dochodzi do pozbawienia wolności. Przesądza to, że w takiej sytuacji sąd, w państwie prawnym, musi sprawować wymiar sprawiedliwości³⁰.

Godzi się odnotować, że w niniejszym postępowaniu rozpoznawana jest bardzo podobna kwestia, jak w sprawie o sygn. SK 9/10, w której zapadł powyżej cytowany wyrok. W obu sprawach chodzi bowiem o obligatoryjną, bez możliwości dokonania oceny merytorycznej przez sąd, zmianę sytuacji prawnej skazanego, polegającą na pozbawieniu go wolności.

Art. 89 § 1 k.k. nakazuje bowiem orzec w wyroku łącznym karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia w sytuacji, gdy wysokość jednej z podlegających łączeniu kar przekracza 2 lata, i to nawet wtedy, gdy łączeniu podlegają tylko kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem albo gdy kara w wysokości powyżej 2 lat z zastosowaniem przedmiotowego środka probacyjnego została orzeczona w ostatnim z wyroków podlegających łączeniu. Należy zatem stwierdzić, iż sąd orzekający w przedmiocie wydania wyroku łącznego, pomimo że inny sąd lub inne sądy uznały, iż wobec skazanego zachodzi pozytywna prognoza kryminologiczna, nie ma możliwości dokonania własnej oceny w tej kwestii, lecz musi orzec bezwzględną karę pozbawienia wolności.

Sąd nie może zatem dokonać oceny, czy koniecznym jest wymierzenie skazanemu nowej, innej jakościowo z perspektywy konstytucyjnej, sankcji

---

³⁰ OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 79.

karnej, jaką jest orzeczenie kary pozbawienia wolności o charakterze bezwzględny. Rola sądu została zatem ograniczona do roli „notariusza”, i to w przypadku, gdy orzeka on o pozbawieniu człowieka wolności osobistej, czyli, zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, jednego z najbardziej fundamentalnych praw przysługujących człowiekowi³¹. W analizowanym przypadku orzeczenie sądu ma charakter li tylko formalny, gdyż sąd nie może dokonać oceny merytorycznej.

W związku z powyższym należy uznać, że ustawodawca, uniemożliwiając warunkowe zawieszenie - w wyroku łącznym - wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze powyżej 2 lat w sytuacji, gdy w jednym z wyroków podlegających łączeniu została orzeczona kara pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej 2 lata, którą warunkowo zawieszono na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k., ingeruje w sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, albowiem to jego decyzja, a nie niezależnego i niezawisłego sądu, powoduje zamianę kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na karę izolacyjną podlegającą wykonaniu.

Reasumując, trzeba przyjąć, że art. 89 § 1 k.k., w zakresie wskazanym w *petitum* niniejszego stanowiska, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji, gdyż „[p]rocedura zgodna z art. 45 Konstytucji nie może ograniczać roli sądu [...], przy rozstrzygnięciu o zasadniczej zmianie sytuacji prawnej skazanego, do podejmowania decyzji formalnych. Takie ograniczenie stanowi sprzeczną z art. 45 ust. 1 Konstytucji ingerencję ustawodawcy w niezależność sądu”³².

Kontrolowany przepis jest również niezgodny z art. 175 ust. 1 ustawy zasadniczej, z uwagi na niedopuszczalną ingerencję ustawodawcy w sprawowanie wymiaru sprawiedliwości poprzez pozbawienie sądu orzekającego w przedmiocie wydania wyroku łącznego możliwości dokonania oceny

---

³¹ Zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 11 czerwca 2002 r., sygn. SK 5/02, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 41, 10 czerwca 2008 r., sygn. SK 17/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 78, 1 marca 2011 r., sygn. P 21/09, OTK ZU nr 2/A/2011, poz. 7 oraz 17 lipca 2013 roku, sygn. SK 9/10, OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 79.

³² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2013 roku, sygn. SK 9/10, *op. cit.*

zasadności pozbawienia wolności skazanego, podczas gdy wcześniej orzekający sąd bądź sądy uznały, że nie jest to konieczne. Ponownie wskazać należy, iż to ustawodawca, a nie sąd, decyduje, w analizowanej sytuacji, o pozbawieniu człowieka wolności. Jest to niedopuszczalne z punktu widzenia konstytucyjnej zasady podziału władz, wynikającej z art. 10 ustawy zasadniczej, oraz zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości.

Procedura regulująca łączenie w wyroku łącznym kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze powyżej 2 lat z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na podstawie art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k. z innymi karami pozbawienia wolności, aby spełniać standardy konstytucyjne, powinna dopuszczać w takiej sytuacji możliwość wymierzenia w wyroku łącznym kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Wówczas bowiem sąd orzekający mógłby dokonać oceny merytorycznej i zdecydować w przedmiocie zastosowania środka probacyjnego.

Przypomnieć należy, iż ustawodawca dostrzegł ten problem i w nowelizacji Kodeksu karnego z dnia 20 lutego 2015 roku rozwiązał go w zakresie łączenia kary pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na podstawie art. 60 § 5 k.k.

W ocenie Sądu pytającego, art. 89 § 1 k.k. jest również niezgodny z art. 178 ust. 1 Konstytucji, który stanowi, że „[s]ędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom”.

W wyroku z dnia 7 listopada 2013 roku, sygn. K 31/12, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż „art. 178 ust. 1 Konstytucji formułuje zasadę niezawisłości sędziowskiej. W literaturze wskazuje się, że omawiana zasada gwarantuje stworzenie sędziemu takiej sytuacji, w której w wykonywaniu swoich czynności może podejmować bezstronne decyzje, w sposób zgodny z własnym sumieniem i zabezpieczony przed możliwością jakichkolwiek bezpośrednich lub

pośrednich nacisków zewnętrznych (zob. L. Garlicki, uwagi do art. 178, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom IV*, Warszawa 2005, s. 3-4 oraz cytowana tam literatura). W doktrynie wyodrębnia się również gwarancje zasady niezawisłości sędziowskiej o charakterze organizacyjnym (wydzielenie sądów w strukturze organów państwowych, ustalenie zakresu właściwości poszczególnych sądów, gwarancje materialne działania wymiaru sprawiedliwości) i funkcjonalnym (autonomia sądów w zakresie orzecznictwa - zob. B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2004, s. 671).

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że niezawisłość polega na tym, że <sędzia działa wyłącznie w oparciu o prawo, zgodnie ze swoim sumieniem i wewnętrznym przekonaniem> (wyrok z 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108, zob. również wyroki z: 14 kwietnia 1999 r., sygn. K 8/99 [OTK ZU nr 3/1999, poz. 41 – przyp. wł.] i 27 stycznia 1999 r., sygn. K 1/98, OTK ZU nr 1/1999, poz. 3). Niezawisłość obejmuje szereg elementów: 1) bezstronność w stosunku do uczestników postępowania, 2) niezależność wobec organów (instytucji) pozasądowych, 3) samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych, 4) niezależność od wpływu czynników politycznych, zwłaszcza partii politycznych, 5) wewnętrzna niezależność sędziego. Poszanowanie i obrona tych wszystkich elementów niezawisłości są konstytucyjnym obowiązkiem wszystkich organów i osób stykających się z działalnością sądów, ale także są konstytucyjnym obowiązkiem samego sędziego (zob. wyroki z: 24 czerwca 1998 r., sygn. K 3/98 i 14 kwietnia 1999 r., sygn. K 8/99)³³.

Sąd Okręgowy, uzasadniając zarzut naruszenia 178 ust. 1 ustawy zasadniczej przez art. 89 § 1 k.k., wskazał, że, w Jego odczuciu, konieczność wymierzenia w wyroku łącznym kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia w sytuacji, gdy jedną z kar podlegających łączeniu jest kara

---

³³ OTK ZU nr 8/A/2013, poz.121.

pozbawienia wolności w wysokości powyżej 2 lat z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, „jest rażąco niesprawiedliwa”, co „powoduje, iż sędziowie muszą orzekać wbrew swojemu sumieniu”.

Nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu pytającego, według którego art. 89 § 1 k.k. narusza konstytucyjną zasadę niezawisłości sędziowskiej przez to, że zmusza sędziego do orzekania wbrew własnemu sumieniu.

Sędziowie, oprócz Konstytucji, podlegają także ustawom. Ustawodawca ma zaś prawo do stanowienia prawa, co wynika z zasady demokratycznego państwa prawa, którego ustroj oparty jest na zasadzie trójpodziału władzy. Granice swobody prawodawcy w stanowieniu prawa wyznaczają przepisy ustawy zasadniczej. Ustawodawca może kształtować prawo tak, aby odpowiadało założonym celom politycznym³⁴. Sędziowie zaś mają obowiązek stosować przepisy uchwalone przez ustawodawcę.

W przypadku, gdy, w ocenie sędziego, konkretny przepis jest sprzeczny z normami Konstytucji i zastosowanie go godzi w jego sumienie, może on przecież, zgodnie z art. 193 ustawy zasadniczej, zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym. Z kolei „[m]ożliwość zwrócenia się do Trybunału Konstytucyjnego celem zbadania zgodności przepisu [...] z Konstytucją pozwala na pogodzenie zasady związania orzekającego sędziego ustawą z jego prawem do orzekania zgodnie z własnym sumieniem”³⁵.

A w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy z uprawnienia do zadania pytania prawnego skorzystał.

W związku z powyższym, wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego

³⁴ Por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 października 2006 roku, sygn. P 10/06, OTK ZU nr 9/A/2006, poz. 128 i powołane tam orzecznictwo.

³⁵ A. Zoll, *Znaczenie konstytucyjnej zasady podziału władzy dla prawa karnego materialnego*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, Rok LXVIII, zeszyt 2 z 2006 roku, s. 329.